

Nr 36.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till landsfogdarna m.fl.: avlöningar för budgetåret 1948/49; given Stockholms slott den 16 januari 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 16 januari 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anför chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Mossberg.

I årets statsverksproposition (elfte huvudtiteln, punkten 126) har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, beräkna till landsfogdarna m. fl.: avlöningar ett förslagsanslag av 760 000 kronor. Såsom av statsverkspropositionen framgår hade justitiekanslersämbetet dels i skrivelse den 17 oktober 1947 gjort framställning om medel för åklagaraspirantorganisationen, dels ock i skrivelse den 19 november 1947 föreslagit inrättande av nya biträdande landsfogdebefattningar. Då ärendet vid tiden för statsverkspropositionens färdigställande icke befann sig i sådant skick, att jag kunde taga ställning till de framförda förslagen, fann jag, att med den definitiva beräkningen av anslaget tills vidare borde anstå. Jag torde nu få anmäla ärendet till slutlig prövning.

De av mig i det följande tillstyrkta förslagen innebära i det väsentliga att 3 extra ordinarie landsfogdeassistentbefattningar i lönegrad Ce 25 utbytas mot 3 extra ordinarie befattningar såsom biträdande landsfogde i lönegrad Ce 30,

att den egentliga åklagaraspirantorganisationen utökas, så att den under nästa budgetår kommer att omfatta omkring 20 befattningshavare samt

att aspirant å landsfogdeassistenttjänst och landsfogdeassistent erhåller rätt att under tjänstledighet för provtjänstgöring i hovrätt behålla så stor del av sin avlöning, som svarar mot aspirantarvode i hovrätt.

I. Inledning.

Enligt den för justitiekanslersämbetet vid utgången av år 1947 gällande instruktionen av den 18 juni 1937 (SFS nr 528; ändr. 1939: 491 och 866, 1943: 826) skulle justitiekanslern fungera såsom Kungl. Maj:ts högste åklagare och i sådan egenskap utöva uppsikt över åklagarväsendet i riket. Justitiekanslern var sålunda chefsmyndighet över landsfogdarna i deras egenskap av överåklagare i länen samt över stadsfiskalerna i Stockholm. Han hade därjämte bl. a. att utlåta sig rörande tillsättande och entledigande av dessa åklagare samt rörande semester och annan tjänstledighet för landsfogdarna. Stadsfiskaler i andra städer än Stockholm skulle tillsättas av justitiekanslern, som även hade att — i mån av behov — förordna extra fiskal.

Jämlikt särskilt meddelade föreskrifter hade justitiekanslern vidare att sörja för rekryteringen av landsfogde- och andra högre åklagartjänster samt att ordna aspiranternas utbildning och tjänstgöring.

I enlighet med beslut av 1947 års riksdag (propositionen nr 268, riksdagens skrivelse nr 449) har fr. o. m. den 1 januari 1948 inrättats ett riksåklagarämbete, till vilket bl. a. förut nämnda uppgifter överflyttats från justitiekanslersämbetet.

I samband med beslut av 1935 års riksdag angående omorganisation av landsfogdebefattningarna (propositionen nr 185, riksdagens skrivelse nr 260) fastställdes vissa grunder för landsfogdarnas tillgodoseende med kvalificerad biträdeshjälp. Enligt dessa grunder skulle landsfogdeassistent få anställas i län, där landsfogden med hänsyn till omfattningen av honom åliggande göromål vore i behov av rättsbildat biträde. Det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att besluta, i vilka län landsfogdeassistent skulle få finnas anställd. Efter att från början ha utgjort 5 ökades antalet assistenter, så att detsamma under budgetåret 1945/46 uppgick till 9. Assisterer funnos då i Stockholms, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens län.

Frågan om landsfogdarnas behov av juridiskt skolad biträdeshjälp samt om behovet och omfattningen av en åklagaraspirantorganisation har vidare varit föremål för behandling vid såväl 1946 som 1947 års riksdagar. Efter

en av landsfogden H. A. Enhörning och statspolisintendenten G. Å. L. Thulin verkställd utredning framlades sålunda i propositionen nr 209/1946 förslag till bl. a. förstärkning av biträdesorganisationen. Utredningsmännen hade funnit, att landsfogdarna i nyss uppräknade län ävensom i Kalmar och Kristianstads län hade den genomsnittligt största arbetsbördan av rikets landsfogdar. Dessa 11 län syntes vidare kunna inordnas i tre särskilda, från varandra tämligen skarpt avgränsade grupper. Sålunda kunde Malmöhus, Värmlands, Gävleborgs och Västernorrlands län sammanföras till en särskilt hårt arbetsbelastad grupp, Stockholms, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs, Västerbottens och Norrbottens län till den närmast följande gruppen, medan Kalmar och Kristianstads län bildade en grupp för sig. Inom de särskilda grupperna vore det enligt utredningsmännens mening knappast möjligt att angiva en bestämd ordningsföljd mellan länen i vidare mån än att landsfogdarna i Malmöhus och Västernorrlands län kunde sägas ha den största arbetsbördan. I enlighet med utredningsmännens, av föredragande departementschefen tillstyrkta förslag beslöt riksdagen, att de landsfogdar, vilka redan hade kvalificerat biträde, skulle få behålla detta. Med hänsyn till arbetsbördans storlek i Malmöhus och Västernorrlands län skulle dock de därvarande assistenttjänsterna ändras till tjänster såsom biträdande landsfogde. Därutöver skulle inrättas vissa assistenttjänster, vilkas innehavare skulle ambulera och tjänstgöra hos de landsfogdar, där för tillfället största behovet av biträdeshjälp föreläge. För att säkerställa en god rekrytering till de högre befattningarna inom polis- och åklagarväsendet skulle slutligen ett fåtal avlönade aspiranter få anställas. Sammanlagda antalet ambulera landsfogdeassistenter och aspiranter skulle ej få överstiga 5. Ett av föredragande departementschefen gjort uttalande, att antalet dylika befattningshavare ej borde vara så begränsat, vann ej riksdagens gillande.

I skrivelse den 22 november 1946 framhöll justitiekanslersämbetet, att det vore angeläget, att frågan om aspiranternas antal underkastades förnyat övervägande. Som skäl härför anfördes bl. a., att en icke obetydlig ökning av antalet befattningar å åklagarbanan vore att emotse med hänsyn såväl till bestående förhållanden som till processreformen. Nödvändigheten att äga tillgång till vikarier i åklagarorganisationen krävde ock beaktande. Det kunde med fog hävdas, att ett så ringa antal aspiranter som 5 vore alldeles för lågt för att tillgodose behovet. I anledning av denna framställning uttalade jag vid framläggandet av 1947 års statsverksproposition (V huvudtiteln, punkten 216), att jag ansåge ifrågasättande begränsning mindre lämplig. Jag förordade, att ökning av antalet åklagaraspiranter borde kunna medgivas av Kungl. Maj:t, därest så skulle finnas erforderligt. Riksdagen uttalade (skrivelse nr 5 a, punkten 100), att det av meddelanden, som lämnats riksdagens statsutskott, framgått, att begränsningens bibehållande under budgetåret 1947/48 icke skulle medgiva önskvärd smidighet i fråga om personalens disposition och med hänsyn härtill vara ägnad att försvåra rekryteringen. En viss begränsning av möjligheten att

utan riksdagens hörande utöka personalen borde likväl bibehållas. Den förslagsvis betecknade icke-ordinarieposten borde därför fr. o. m. nämnda budgetår upptagas såsom obetecknad. Denna förändring kunde i och för sig antagas medföra behov av viss uppräknig av anslagsposten, men riksdagen hade dock icke ansett sig böra jämka postens belopp. Budgetåret 1947/48 finge därför betraktas som en övergångstid, under vilken möjligheten att vid en senare tidpunkt inhämta riksdagens bemyndigande att överskrida posten borde tagas i betraktande, därest ett oundgängligt behov av medelsförstärkning skulle uppkomma.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 20 juni 1947 på framställning av justitiekanslersämbetet bemyndigat detta att fr. o. m. den 1 juli 1947 eller senare tidpunkt antaga, utöver tidigare medgivet antal av tillhoppa högst 5 ambulering extra ordinarie eller extra landsfogdeassistenter eller aspiranter å landsfogdeassistenttjänst, ytterligare 15 sådana befattningshavare.

Slutligen vill jag erinra, att enligt gällande befordringsgång landsfogdeassistent antages såsom aspirant i lönegrad Cf 19, vilken lönegrad han normalt tillhör under en tid av 1 år. Därefter sker befordran till lönegrad Ce 22 och efter ytterligare 2 år till lönegrad Ce 23. Efter att ha tillhört sistnämnda lönegrad 2 år uppflyttas assistenten till lönegrad Ce 25. Före befordran från lönegrad Cf 19 till lönegrad Ce 22 eller högre lönegrad skall aspirant som regel med tillfredsställande resultat ha fullgjort praktisk polisutbildning och provtjänstgöring hos landsfogde.

II. Justitiekanslerämbetets förslag.

I skrivelsen den 17 oktober 1947 har justitiekanslersämbetet beträffande åklagaraspirantorganisationen bl. a. anfört, att ämbetet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 juni 1947 antagit 5 nya aspiranter. Ämbetet hade vidare för avsikt att under pågående polischefskurs till aspiranter antaga 3 juris kandidater, vilka tjänstgjort hos åklagarmyndigheten i Stockholm. Ämbetet skulle om möjligt söka intressera unga jurister för åklagarbanan, men det vore likväl ovisst, om tillräckligt antal skulle vilja ägna sig åt densamma. Ehuru ämbetet före den senaste antagningen på olika sätt spritt kännedom om behovet av åklagaraspiranter samt de ekonomiska villkoren och framtidsutsikterna å banan m. m., hade icke flera än 6 antagbara aspiranter anmält sig. Det totala antalet ansökningar hade uppgått till 8. Bristen på aspiranter vore desto mindre tillfredsställande, som utbildningen toge i anspråk ett och ett halvt år. De senast antagna aspiranterna skulle således icke bliva utbildade förrän våren 1949, då processreformen varit i kraft över ett år.

Utöver de 5 nyantagna aspiranterna finnes f. n. endast 7 extra landsfogdeassistenter eller aspiranter. Av dessa deltog 6 i pågående polischefskurs. Den återstående, vilken f. n. vore tjänstledig för tjänstgöring i hov-

rätt, skulle undergå motsvarande utbildning påföljande år. Samtliga ifrågasvarande aspiranter beräknades under nästa budgetår tagas i anspråk för rekrytering av tjänster inom åklagarorganisationen.

Justitiekanslersämbetet har vidare framhållit, att det vore förenat med svårigheter, att närmare bestämma det antal aspiranter, för vilket avlösningsmedel borde finnas tillgängliga under budgetåret 1948/49. I samband med processreformens genomförande kunde emellertid en icke obetydlig utökning av åklagarkåren visa sig påkallad. Ämbetet beräknade det erforderliga antalet aspiranttjänster på följande sätt.

Beträffande först *stadsfiskalsorganisationen* skulle inom en nära framtid omkring 30 tjänster vara att besätta. I Stockholm beräknades sålunda ett 10-tal tjänster komma att inrättas, i Göteborg 3, i Malmö 2 samt 1 tjänst i ett flertal andra städer såsom Norrköping, Hälsingborg, Borås, Uppsala, Eskilstuna, Linköping, Sundsvall m. fl. Därjämte väntades i ett par städer vakans uppkomma i anledning av tjänst innehavarens avgång med pension.

Vad anginge *landsfogdarna* skulle — sedan landsfogdarna i Stockholms och Västmanlands län utnämnts till byråchefer hos riksåklagarämbetet — landsfogdetjänsterna i nämnda län nybesättas fr. o. m. den 1 januari 1948. Då därjämte landsfogden i Gotlands län under våren 1948 uppnådde pensionsåldern, kunde 3 landsfogdetjänster beräknas bli nybesatta inom en nära framtid.

Såsom *arbetsförstärkning åt landsfogdarna* i anledning av den ökning av deras arbetsbörda, som processreformen väntades medföra, föreslog justitiekanslersämbetet 10 landsfogdeassistenter. Det syntes nödvändigt att förutsätta, att flertalet av de 15 landsfogdar, som nu ensamma svarade för alla göromål, åtminstone under stora delar av året behövde arbetsbiträde för att kunna behörigen fullgöra de med det nya rättegångssättet förenade uppgifterna. Därjämte finge tagas i beräkning, att i åtminstone vissa av de län, där arbetsförstärkning nu funnes, ytterligare biträdeshjälp vore behöflig. Vidare saknades f. n. en egentlig organisation för att tillgodose vikariebehovet. Justitiekanslersämbetet hade dithills haft att anskaffa vikarier under semester och annan ledighet för ett 70-tal befattningshavare på åklagarbanan, nämligen landsfogdarna och stadsfiskalerna i de större städerna. Som vikarier hade huvudsakligen anlåtats landsfogdeassistenter och aspiranter. För assistenterna hade vikarier i regel icke förordnats och aspiranterna hade merendels måst avbryta sin utbildning. En sådan ordning kunde icke bestå i längden; med processreformen skulle behovet av vikarier ökas på grund av de säkerligen ganska täta uppvaktningar i hovrätt, som landsfogdar och stadsfiskaler enligt den nya rättegångsordningen hade att fullgöra. Med hänsyn härtill syntes det föreslagna antalet 10 landsfogdeassistenter såsom förstärkning av landsfogdeorganisationen snarast vara lågt. Justitiekanslersämbetet hade emellertid velat iakttaga viss återhållsamhet i avbidan på erfarenhet av processreformens praktiska verkningar.

Vad slutligen anginge *riksåklagarämbetet* utginge justitiekanslersämbetet från, att ytterligare en byråchefsbefattning för åklagarärenden komme att besättas med person från åklagarkåren.

Under den närmaste framtiden skulle alltså enligt justitiekanslersämbetets beräkningar föreligga ett behov av (30 + 3 + 10 + 1) 40—45 åklagar-

aspiranter. För dettas tillgodoseende funnes att tillgå ett 10-tal senast i mars 1948 utbildade åklagaraspiranter, som icke redan innehade eller varaktigt uppehölle fast tjänst inom åklagarorganisationen. För besättandet av nyinrättade eller ledigblivande tjänster skulle alltså ytterligare 30—35 åklagaraspiranter erfordras. Med hänsyn till att möjligen några av de nytillkommande stadsfiskalstjänsterna i Stockholm och Göteborg kunde komma att besättas med personer, som icke tillhörde åklagarkåren eller den egentliga åklagaraspirantorganisationen, ansåge ämbetet emellertid, att nyanställning icke borde avse hela det angivna behovet. Det syntes vara tillräckligt, om medel beräknades för 20 aspiranter utöver de 5 nyligen antagna.

Justitiekanslersämbetet har vidare uttalat, att det mötte svårighet att säkert uppskatta storleken av de medel, som erfordrades för aspirantorganisationen, enär det ej nu kunde angivas, hur långt de olika aspiranterna kunde antagas ha kommit i befordringsgången eller i vilken omfattning avlöningsmedel faktiskt behövde tagas i anspråk för dem. Ämbetet förutsatte emellertid, att 5 aspiranter skulle antagas vid envar av följande tidpunkter, nämligen den 1 januari, den 1 april, den 1 juli och den 1 oktober 1948. Ämbetet ansåge sig därjämte böra beräkna samtliga löner efter ordsgrupp 5, vilken aspiranterna tillhörde under polisutbildningen, som principiellt varade ett år. Med tillämpning av dessa grunder uppskattades det för grundlöner åt befattningshavare inom åklagaraspirantorganisationen erforderliga beloppet till cirka 194 000 kronor. Härtill komme avlöning under deltagande i polischefskurs åt den förut nämnde landsfogdeassistent, som f. n. tjänstgjorde i hovrätt. Sammanlagt skulle alltså medelsbehovet uppgå till i runt tal 200 000 kronor.

Med hänsyn till angelägenheten av att åklagaraspiranterna förvärva en god juridisk utbildning — fortsätter justitiekanslersämbetet — vore önskvärt, om aspiranterna om möjligt kunde beredas tillfälle till någon tids tjänstgöring i hovrätt. Härom anför ämbetet.

Sedan den reglerade aspirantantagningen å åklagarbanan började den 1 juli 1946, hade en av aspiranterna erhållit ledighet för sådan tjänstgöring. På grund av den vid tillfället rådande relativt ringa tillströmningen av aspiranter till hovrätten hade denna haft möjlighet att tilldela honom aspirantarvode. Från hovrättshåll hade emellertid framhållits, att i den mån någon domarbanan tillhörande aspirant bleve utan ersättning, därest en åklagaraspirant tilldelades aspirantarvode, det finge tagas med i beräkningen, att hovrätten såge sig nödsakad att låta domaraspiranten i stället för åklagaraspiranten komma i åtnjutande av arvudet. En åklagaraspirant kunde sålunda bliva urständsat att skaffa sig kompetens som hovrättsfiskal på grund av att han icke kunde erhålla aspirantarvode i hovrätt. Det vore därför ett önskemål, att riksåklagarämbetet bemyndigades att medgiva aspirant eller assistent att under tiden för provtjänstgöring i hovrätt, omfattande i allmänhet 6—8 månader, bibehålla sin avlöning eller i allt fall så stor del därav, som svarade mot aspirantarvode i hovrätt.

Vidare har justitiekanslersämbetet fäst uppmärksamheten vid vissa spörs-

mål rörande befordringsgången för landsfogdeassistenter. Efter att ha erinrat, att denna — schematiskt uttryckt — innebure, att landsfogdeassistent efter 5 års tjänstgöring såsom aspirant och assistent placerades i lönegrad Ce 25, anför ämbetet.

F. n. funnes 7 assistenter, som kunde beräknas under nästa budgetår bliva berättigade att uppflyttas i nämnda lönegrad. Det kunde förutsättas, att de alla skulle senast den 1 juli 1948 bliva placerade å någon av åklagar-tjänsterna i städerna eller befattningarna såsom fast landsfogdeassistent. Fullt säkert vore det dock icke. Det vore vidare möjligt, att någon av nu avsedda assistenter vid befordran till kommunal åklagarbefattning icke genast erhöle ordinarie sådan utan först finge underkasta sig en tids prov-tjänstgöring eller att några av de kommunala befattningarna bleve icke-ordinarie och ej förenade med pensionsrätt. I båda fallen borde dessa assistenter bibehållas vid sin anställning inom landsfogdeorganisationen och komma i åtnjutande av den befordran, vartill de eljest skulle vara berättigade.

På grund härav har justitiekanslersämbetet dels framhållit, att möjlighet borde finnas för Kungl. Maj:t att i fall av behov överskrida anslagsposten till icke-ordinarie personal inom landsfogdeorganisationen med det belopp, som erfordrades för avlöning av landsfogdeassistenter i lönegraden Ce 25, dels ock hemställt, att Kungl. Maj:t ville vidtaga de åtgärder, som erfordrades för att högst 7 extra ordinarie landsfogdeassistenter skola kunna under budgetåret 1948/49 placeras i lönegrad Ce 25.

I skrivelsen den 19 november 1947 har justitiekanslersämbetet behandlat bl. a. frågan om behovet av biträdande landsfogdar. Inledningsvis anföres härom följande.

Landsfogden i Stockholms län hade i en till ämbetet ingiven promemoria hemställt om inrättande — vid sidan av assistenttjänsten — av en biträdande landsfogdebefattning. Sedan länsstyrelsen i Stockholms län avgivit yttrande däröver, hade framställningen delgivits länsstyrelserna och landsfogdarna i de län, där landsfogden enligt 1946 års utredning rörande behovet av juridiskt arbetsbiträde åt landsfogdarna ansåges ha en arbetsbörda större än eller jämförlig med landsfogdens i Stockholms län. I anledning härav hade landsfogdarna i Värmlands och Gävleborgs län hemställt, att de nuvarande fasta landsfogdeassistenttjänsterna i dessa län måtte ersättas med biträdande landsfogdebefattningar och att därjämte en extra landsfogdeassistent måtte anställas i vardera länet. Övriga landsfogdar, som yttrat sig i ärendet, hade icke hemställt om annan förstärkning av arbetskrafterna än sådan som utan inrättande av nya tjänster syntes kunna beredas dem genom anlitande av befattningshavare inom åklagaraspirantorganisationen, därest denna utbyggdes i enlighet med vad ämbetet förordat i skrivelsen den 17 oktober 1947. Samtliga framställningar hade biträts av vederbörande länsstyrelse.

För egen del har justitiekanslersämbetet bl. a. uttalat, att det av vad landsfogdarna i Stockholms, Värmlands och Gävleborgs län anfört framginge, att deras nuvarande arbetsbörda vore betydande. Redan nu förhölle

det sig så, att de i stor utsträckning i verkligheten måste överlämna sina tjänsteåligganden åt assistenterna att av dem fullgöras på eget ansvar. Då processreformens genomförande kunde väntas medföra en icke oväsentlig ökning av åklagarnas arbetsuppgifter, bleve nämnda förhållande därefter än mer framträdande. Vid sådant förhållande syntes det icke rimligt att bibehålla befattningshavarna vid en så låg löneställning som den landsfogdeassistenterna intoge. Skulle assistenterna under hela eller största delen av sin arbetstid självständigt på eget ansvar utföra landsfogdens åligganden, borde de erhålla däremot svarande ställning och lön. En förändring av assistenttjänsterna i dessa län till biträdande landsfogdetjänster i lönegrad Ce 30 vore därför påkallad. Även ett annat viktigt skäl talade härför. Till följd av processreformen komme åklagarorganisationen i åtskilliga städer att förstärkas med nyinrättade tjänster. För flera av dessa bleve löneställningen sådan, att även de, som tillhörde landsfogdebanan, måste antagas komma att reflektera å dem. Sälunda hade exempelvis vid löneförhandlingar enighet nåtts därom, att vissa nyinrättade åklagartjänster i Malmö, nämligen en förste stadsfiskalstjänst och två stadsfiskalstjänster skulle placeras i lönegraderna Ca 42 resp. Ca 35. Det vore nödvändigt att taga i beräkning, att de nuvarande fasta landsfogdeassistenterna liksom de andra landsfogdeassistenter, vilka ännu ej vunnit fast anställning, komme att i större eller mindre antal söka erhålla stadsfiskalstjänster. På grund härav och då tillströmningen av aspiranter vore ringa, måste betydande svårigheter förväntas skola uppstå att rekrytera landsfogdebanan. I själva verket föreläge allvarlig risk att överåklagarverksamheten på grund av personalbrist icke skulle kunna vederbörligen upprätthållas. Det låge i sakens natur, att tjänster med en så låg lönegradsplacering som Ce 25 och med de arbetsuppgifter, som rätteligen skulle tillhöra dessa tjänster, icke kunde verka i erforderlig grad tilldragande på dem, som kanske i och för sig hellre skulle vilja kvarstanna å landsfogdebanan än söka distriktsåklagartjänst. Om assistenttjänsterna emellertid förändrades till biträdande landsfogdetjänster, skulle förhållandet kunna bliva ett annat. Det vore på grund härav angeläget, att de nu ifrågasatta tjänsterna inrättades. Det skulle då komma att finnas fem biträdande landsfogdetjänster med icke alltför knapp löneställning samt med självständiga, betydelsefulla och intressanta arbetsuppgifter. Utsikterna skulle ökas att förvärva och behålla för överåklagarsysslans behöriga fullgörande nödvändig kvalificerad arbetskraft. På grund av vad sålunda anförts föresloge justitiekanslersämbetet, att assistenttjänsterna i Stockholms, Värmlands och Gävleborgs län skulle utbytas mot befattningar som biträdande landsfogde. Härigenom skulle uppkomma en kostnadsökning av allenast omkring 9 000 kronor om året jämte rörligt tillägg.

Slutligen säger sig justitiekanslersämbetet ha övervägt, att — med hänsyn till svårigheterna att erhålla aspiranter å åklagarbanan — hemställa om förbättrade löneförmåner för landsfogdeorganisationens befattningsha-

vare. Av olika skäl hade ämbetet dock ansett, att någon framställning i ämnet icke f. n. borde göras. Ämbetet ville dock framhålla, att, i den mån hovrätternas rekryteringspersonal och ordinarie domare komme i åtnjutande av bättre avlöningsvillkor än dem, som nu tillkomme motsvarande befattningshavargrupper inom åklagarväsendet, dessa borde erhålla en motsvarande förbättring.

Riksåklagaren M. Heuman har förklarat sig biträda justitiekanslersämbetets ifrågavarande båda framställningar.

Statskontoret har i utlåtande över framställningarna anfört.

Frågan om omfattningen av landsfogdeorganisationen har varit föremål för överväganden vid såväl 1946 som 1947 års riksdagar. Svårigheterna att bedöma det personalbehov, som kan komma att uppstå till följd av processreformens genomförande, äro påtagliga och inrättande av nya tjänster måste därför, såsom förstnämnda riksdag framhållit, betraktas som försök. I avvaktan på närmare erfarenheter av den arbetsbelastning, som den nya rättegångsordningen kan komma att medföra, synes därför välbetänkt att någon tid hålla frågan om omfattningen av och formen för personalförstärkningarna öppen samt avveckla eventuella toppbelastningar av arbetsuppgifterna genom tillfälliga personalförstärkningar.

Statskontoret vill icke motsätta sig, att aspirant å assistenttjänst eller landsfogdeassistent under tid för provtjänstgöring i hovrätt får behålla så stor del av sitt arvode, som svarar mot aspirantarvode i hovrätt.

Departementschefen. Det av 1946 års riksdag fattade beslutet om inrättande av särskilda aspiranttjänster inom åklagarväsendet avsåg att säkerställa en god rekrytering till framförallt de högre åklagarbefattningarna, de statliga såväl som de kommunala. Såvitt framgår av hittills vunna erfarenheter, synes den grund till en ny åklagaraspirantorganisation, som därigenom lades, väl lämpad att bygga vidare på. Aspiranterna antagas av landets högste åklagare, som även utövar kontroll över deras utbildning. Härigenom erhålles en garanti för att de blivande åklagarna skola bliva skickade att fylla sitt ansvarsfulla värv, ett förhållande, som måste tillmätas stor betydelse efter genomförandet av processreformen med dess höga krav på åklagarnas kompetens.

Med hänsyn till den försökskaraktär, som ursprungligen tillades den nya aspirantorganisationen, ansågs antalet aspiranttjänster till en början böra hållas inom en strängt begränsad ram. Antalet sådana tjänster jämte de samtidigt inrättade tjänsterna såsom ambulerande landsfogdeassistent skulle sålunda få uppgå till högst 5. Då frågan härom behandlades vid 1947 års riksdag befanns nödvändigt att öppna en möjlighet för Kungl. Maj:t att, om så visade sig erforderligt, medgiva anställande av åklagaraspiranter utöver nämnda antal. Kungl. Maj:t har begagnat sig av denna möjlighet och genom beslut den 20 juni 1947 medgivit justitiekanslersämbetet att anställa ytterligare 15 aspiranter.

Därest aspirantorganisationen i nuvarande läge skall kunna fylla sin uppgift, kan den icke undvara en viss elasticitet. Åklagaraspiranternas antal måste ofrånkomligen anpassas efter den — främst i följd av den nya rättegångsordningen — starkt ökade efterfrågan på kvalificerad åklagarpersonal. Det må i detta sammanhang framhållas, att för behörighet till stadsfiskalstjänst även i mindre städer krav numera som regel uppställas på innehav av landsfogdekompetens. Erhåller icke aspirantorganisationen en i förhållande till det ökade behovet av rekryteringspersonal anpassad omfattning torde, i allt fall på längre sikt, en sänkning av åklagarnas standard icke kunna undvikas. Riksåklagarämbetet bör därför ha möjlighet att utan dröjsmål i erforderlig utsträckning antaga och utbilda aspiranter för täckande av detta behov. Jag vill framhålla, att de aspiranter, som nu antagas, icke omedelbart kunna avhjälpa den eftersläpning, som f. n. i viss mån gör sig kännbar. Aspiranterna beräknas nämligen icke bliva färdigutbildade förrän under senare halvåret 1949, vid en tidpunkt alltså, då det nya rättegångssättet varit i tillämpning mer än 1½ år.

Justitiekanslersämbetet har uppskattat det antal åklagartjänster, som inom den närmaste framtiden måste besättas, till 40 å 45. Av dessa skulle ett 30-tal utgöras av nyinrättade eller ledigblivande tjänster såsom landsfogde eller stadsfiskal samt inom riksåklagarämbetet och återstoden — 10 landsfogdeassistentbefattningar — behövas för arbetsförstärkning åt landsfogdarna. För att säkerställa rekryteringen av dessa tjänster vore nödvändigt att anställa — utöver 5 nyligen antagna aspiranter — ett 20-tal dylika befattningshavare.

Jag vill med anledning härav till en början understryka, att behovet av aspiranter för rekrytering av nyinrättade tjänster väsentligen torde kunna sägas vara av engångsnatur. Sedan dessa tjänster besatts, bör alltså en återgång till en mera normal nyanställning av aspiranter kunna ske.

Beträffande frågan om arbetsförstärkning åt landsfogdarna torde — såsom justitiekanslersämbetet framhållit — flertalet av de landsfogdar, som nu ensamma svara för alla göromål, framdeles komma att åtminstone under stora delar av året bliva i behov av arbetsbiträde för att kunna fullgöra de med det nya rättegångssättet förenade uppgifterna. Men även för vissa av de landsfogdar, som redan nu ha tillgång till biträdes hjälp, kan ytterligare sådan beräknas bliva behövlig. Vidare saknas f. n. en egentlig organisation för att tillgodose vikariebehovet. Det antal befattningshavare, för vilket riksåklagarämbetet har att planlägga semester och annan ledighet samt anskaffa vikarier under sådan ledighet, uppgår f. n. till ett 70-tal men torde sedan den nya rättegångsordningen varit i kraft någon tid komma att stiga till omkring 100. För vikariat å flertalet tjänster ha hittills måst anlitas landsfogdeassistenter och aspiranter. I de arbetstyngda län, där assistenttjänster finnas inrättade, ha därvid landsfogdarna ofta nödgats avstå assistenten utan att erhålla ersättare för honom. För aspiranterna

har ett vikariat inneburit, att de måst avbryta sin utbildning. Självfallet bör en sådan ordning icke få bestå. Åtgärder böra därför vidtagas för att tillgång året runt skall finnas till ett så stort antal färdigutbildade åklagaraspiranter, som må finnas erforderligt för tillgodoseende av vikariebehovet. Detta synes lämpligast kunna ske genom en utbyggnad av den nuvarande aspirantorganisationen. Antalet för ändamålet erforderliga befattningshavare låter sig, innan erfarenhet av processreformens verkningar ännu föreligger, icke närmare uppskattas. Det bör dock uppmärksammas, att flera landsfogdeassistenter kunna komma att tagas i anspråk för kommunala tjänster än förhållandena nu synas utvisa. Det antal assistenter, som nu antages komma att stå till förfogande för vikariat, kan därigenom bliva än mera begränsat.

Justitiekanslersämbetets uppskattning av det antal aspiranter, som behöver anställas under den närmaste framtiden, är, såvitt jag kunnat finna, försiktigt hållen. Då det emellertid med hänsyn till rådande rekryteringssvårigheter torde kunna allvarligt ifrågasättas, om verkligen ett så stort antal skall kunna förvärfvas inom den förhållandevis korta tidrymd — ett år — varom här är fråga, vill jag föreslå, att rekryteringen preliminärt begränsas till 15 å 16 aspiranter. Jag förutsätter härvid, att Kungl. Maj:t skall äga medgiva ökning av detta antal.

Vad härefter angår frågan om avlöning åt aspirant å landsfogdeassistenttjänst och landsfogdeassistent under tjänstledighet för provtjänstgöring i hovrätt, vill jag på de skäl, justitiekanslersämbetet anfört, tillstyrka, att befattningshavaren under dylik tjänstledighet må behålla så stor del av honom tillkommande avlöning, som svarar mot det till fiskalsaspirant i hovrätt utgående arvodet.

Likaså tillstyrker jag justitiekanslersämbetets förslag att utbyta de nuvarande landsfogdeassistenttjänsterna i Stockholms, Värmlands och Gävleborgs län mot biträdande landsfogdebefattningar. Detta synes mig vara motiverat främst med hänsyn till storleken av landsfogdarnas arbetsbörd i nämnda län. Jag vill betona, att ifrågavarande landsfogdar redan före processreformens ikraftträdande i stor utsträckning måst överlämna sina tjänsteåligganden åt assistenterna att av dem fullgöras på eget ansvar. Här till kommer, att genomförandet av förslaget får antagas medföra erforderlig lättnad i avseende å rekryteringen av landsfogdebanan. Svårigheterna härutinnan, som f. n. äro betydande, komma att göra sig gällande med ökad styrka i och med inrättandet av ett stort antal kommunala åklagartjänster, vilka som regel erbjuda sina innehavare större förmåner än som kunna påräknas i motsvarande statliga befattningar.

Justitiekanslersämbetet har slutligen hemställt, att, därest hovrättspersonalens löne- och anställningsförhållanden skulle bli föremål för reglering, motsvarande reglering vidtages i fråga om personal inom landsfogdeorganisationen. Med hänsyn till att den för landsfogdeassistenter fastställda

befordringsgången varit föremål för överväganden så sent som vid 1947 års riksdag, finner jag anledning f. n. saknas att upptaga frågan om landsfogdepersonalens löneställning.

Vid bifall till vad jag i det föregående föreslagit torde i personalförteckningen för landsfogdarna m. fl. — vilken f. n. upptager 24 landsfogdar i lönegrad Ca 32, 2 biträdande landsfogdar i lönegrad Ce 30 och 7 landsfogdeassistenter i lönegrad Ce 25 — dels antalet befattningar såsom biträdande landsfogde böra ökas till 5 och dels antalet landsfogdeassistentbefattningar minskas till 4.

I enlighet med vad som förutsatts vid behandlingen i riksdagen av frågan om befordringsgång för landsfogdeassistenter (1947 års statsverksproposition: Utgifter å driftbudgeten: För flera huvudtitlar gemensamma frågor, sid. 32; riksdagens skrivelse nr 56) torde vidare i personalförteckningen böra upptagas ett antal landsfogdeassistenttjänster i lönegrad Ce 25 för att möjliggöra befordran av sådana assistenter, som uppfylla villkoren enligt befordringsgången för uppflyttning till nämnda lönegrad. Antalet sådana tjänster synes i enlighet med justitiekanslerns beräkningar böra bestämmas till 7. För att dessa tjänster — vilkas antal kommer att växla år från år — skola kunna skiljas från de fasta landsfogdeassistenttjänsterna i länen torde vara lämpligt, att de betecknas såsom ambulerande.

Jag vill slutligen anmäla, att innehavaren av landsfogdebefattningen i Kalmar län E. Sjöholm förordnats att fr. o. m. den 1 februari 1938 uppehålla länsnotarietjänsten av 1:a klass i Stockholms län men för olika offentliga uppdrag åtnjutit ledighet från denna tjänst tidvis under åren 1941 och 1942 samt i stort sett under hela tiden därefter. F. n. åtnjuter han tjänstledighet för fullgörande av uppdrag inom inrikesdepartementet. På begäran av Sjöholm och då han icke torde komma att återgå till landsfogdetjänst föreslår jag, att han överföres till övergångsstat med skyldighet att fullgöra de uppdrag, som Kungl. Maj:t bestämmer.

III. Anslagsbehovet för budgetåret 1948/49.

Budgetår	Anslag	Nettoutgifter
1946/47	406 500	438 646
1947/48	652 000	—
1948/49 (förslag)	760 000	—

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1947 fastställt följande avlöningsstat för landsfogdarna m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	390 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	»	225 100
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	36 900

Summa förslagsanslag kronor 652 000

I skrivelser, som inkommit under september månad 1947, ha *länsstyrelserna* uppskattat medelsbehovet för nästa budgetår till omkring 593 000 kronor, därav till avlöningar till ordinarie tjänstemän 374 000 kronor, till avlöningar till icke-ordinarie personal 173 000 kronor och till rörligt tillägg 46 000 kronor. Därvid ha två länsstyrelser (Malmö och Göteborg) inräknat det rörliga tillägget i ordinarie- och icke-ordinarieposterna, medan tre andra länsstyrelser (Jönköping, Kalmar och Luleå) icke alls upptagit sådant tillägg.

Departementschefen. Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän torde i nära överensstämmelse med länsstyrelsernas förslag böra uppföras med 370 000 kronor.

I det till avlöningar till icke-ordinarie personal för innevarande budgetår anvisade beloppet ingå medel för avlönande av 2 extra ordinarie biträdande landsfogdar och 7 extra ordinarie landsfogdeassistenter samt för ersättningar åt vikarier. Därjämte ha medel beräknats till avlöningar åt befattningshavare inom åklagaraspirantorganisationen och till arvoden åt högst 6 tingsnotarier under tjänstgöring å landsfogdekontor.

För avlöning under nästa budgetår av 5 extra ordinarie biträdande landsfogdar och 4 extra ordinarie landsfogdeassistenter erfordras ett belopp av 108 000 kronor. Såsom ersättning åt vikarier för landsfogdar, biträdande landsfogdar och landsfogdeassistenter torde böra beräknas 32 000 kronor. Vad angår åklagaraspirantorganisationen torde medel böra beräknas för avlöning — förutom av de 5 aspiranter, vilka nyligen antagits — av de ytterligare aspiranter, som i enlighet med vad jag förut förordat till ett antal av 15 å 16 böra anställas under löpande och nästa budgetår, ävensom av en assistent under den tid han genomgår polischefskurs. Jag uppskattar medelsbehovet härför till 150 000 kronor. För arvoden åt tingsnotarier under deras tjänstgöring å landsfogdeexpedition bör slutligen upptagas ett belopp av 20 000 kronor. Den under anslagsposten erforderliga sammanlagda medelsanvisningen skulle alltså uppgå till (108 000 + 32 000 + 150 000 + 20 000) 310 000 kronor. Med hänsyn till vad förut anförts bör Kungl. Maj:t äga möjlighet att medgiva anslagsöverskridande. Posten bör därför för budgetåret 1948/49 uppföras förslagsvis.

Till rörligt tillägg beräknar jag 80 000 kronor.

Sammanlagda anslagsbehovet skulle sålunda uppgå till (370 000 + 310 000 + 80 000) 760 000 kronor.

IV. Hemställan.

På grund av vad jag i det föregående anført får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna följande personalförteckning för landsfogdarna m. fl.:

Kungl. Maj:ts proposition nr 36.

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
24 landsfogdar	Ca 32
Tjänsteman å övergångsstat.	
1 landsfogde	Ca 32
Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24.	
5 biträdande landsfogdar	Ce 30
4 landsfogdeassistenter	Ce 25
7 landsfogdeassistenter (ambulerande)	Ce 25;

dels godkänna följande avlöningsstat för landsfogdarna m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1948/49:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 370 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	» 310 000
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 80 000

Summa förslagsanslag kronor 760 000;

dels ock till Landsfogdarna m. fl.: Avlöningar under XI huvudtiteln för budgetåret 1948/49 anvisa ett *förslagsanslag* av kronor 760 000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Bengt Söderqvist.